

CHOREOGRAAF JAN MARTENS DOET SOCIAAL EXPERIMENT

Blind date op het podium

De Standaard, 06 JUNI 2016 OM 03:00 UUR | CHARLOTTE DE SOMVIELE

Slechts vier minuten oogcontact hebben wildvreemden nodig om verliefd te worden. In 'The common people' neemt choreograaf Jan Martens de proef op de som. 44 stedelingen ontmoeten elkaar voor het eerst op de scène. Een pleidooi voor fysiek contact.

Ook jonge makers worden groot. Het is het eerste wat ons opvalt als we de repetitiezaal van Het Huis in Utrecht binnenlopen. Jan Martens (31) geeft er een laatste workshop in fysiek bewustzijn aan de bonte groep burgers die zich inschreef voor *The common people*. Oud, jong, lenig, stijf, man, vrouw, openhartig, gereserveerd. Met gesloten ogen laat de choreograaf hen per twee elkaars lichaam aftasten, tegengewicht geven, hun neuzen tegen elkaar wrijven tot het bijna knettert. Na elke oefening wisselen ze van partner, ter voorbereiding van de echte *blind date* die hen morgen te wachten staat op het grote podium van de Utrechtse Schouwburg.

Met een zachte autoriteit die voortvloeit uit veel geduld en mensenkennis houdt Martens de kakelende stedelingen bij de les, stuurt bij waar nodig. Wat een transformatie. Nog maar vijf jaar geleden verraste Martens op Theater aan Zee met *A small guide on how to treat your lifetime companion*, een ruwe pas de deux op muziek van The White Stripes.

Wie was dit nobele buitenbeentje dat dacht het te kunnen maken zonder Parts-diploma? De internationale festivals vielen als een blok voor zijn werk, De Singel promoveerde hem tot *creative associate* en hij kaapte ook nog eens de Charlotte Köhler Prijs voor jong talent mee.

De eerste blik

De carrière van Jan Martens gaat in één rechte, stijgende lijn. In zijn werk blijft hij zoeken naar de horizontale verbinding, naar de analoge ontmoeting van mens tot mens. Meer dan klassieke dansstukken choreografeert Martens eigenlijk portretten, van uitzonderlijke performers, maar ook van gewone mensen. Hij transformeert het 'normale' in een uitzondering die het zien waard is.

Het concept van deze dansmarathon is even minimaal als ambitieus. Wat zie je als je iemand voor de eerste keer in de ogen kijkt? Als je voor het eerst een lichaam aanraakt, zonder dat je weet hoe gerimpeld het gezicht is dat erbij hoort, hoe hard het eelt op de ziel? 22 keer encsceneert Martens deze 'eerste blik' of beter: deze eerste nieuwsgierige glimlach.

Uit de twee backstages op de scène, van elkaar gescheiden door zwarte gordijnen, worden telkens twee mensen opgeroepen. Een uurtje voor de voorstelling kregen ze een script dat ze uit het hoofd moesten leren. Ze weten dus wat te doen, maar niet met wie. De korte duetten variëren in vertrouwelijkheid en nabijheid. Soms blijven de ogen dicht, komt eerst de aanraking, dan pas de begroeting. Dan weer blijft de blik strak op elkaar gericht, zoals bij de onzekere macho en het gothicmeisje die elkaar moeten aankleden nadat ze zich eerst tot op het ondergoed hebben gestript. Onverwacht teder wrijft hij haar voet schoon voor hij er een kousje overtrekt. Zij aarzelt om zijn riem vast te knopen, maar doet het toch.

Niet scherp genoeg

Twee doorsnee mensen, een lege scène, één confrontatie. Onspectaculairder kun je het niet maken in deze overprikkelde tijd. Maar de intimiteit en de moed die elk koppel toont door zich kwetsbaar op te stellen, zuigt de kijker naar zich toe. Elke aanraking, elke overgave is uniek. Martens verbeeldt iets utopisch: een blik zonder oordeel.

Dat diep humanistisch geloof loopt als een rode draad door zijn werk. Tegelijk zie je na drieëneuhalf uur ontmoetingen ook waar die visie op grenzen botst, waar Martens' transparante signatuur aan gelaagdheid inboet. *The common people* mist een angel, een scherpe maatschappelijke diagnose waar deze herwonnen intimiteit als antidotum tegenover wordt geplaatst.

De installatie van filmmaker Lucas Dhondt achteraan op de scène, waarin de mobieltjes van de deelnemers tentoongesteld worden voor het publiek dat er vrij mag in grasduinen, dwingt onvoldoende kritische reflectie af. Is dit bedoeld als een sneer naar onze Facebook-alter ego's die tot isolement leiden, als provocatie van ons voyeurisme, als onnodige verscherping van de 'echtheid' van de performance of gewoon als verlengstuk van de identiteit van de deelnemers?

Het Nederlandse publiek trekt zich weinig aan van privacyoverwegingen, net zo min als sommige deelnemers die het publiek via een briefje aanmanen om een selfie te nemen. Ook valt op dat 'the common' – als datgene wat we delen – slechts een nauwe representatie krijgt. Diversiteit is een heikel punt, maar daar is Martens zich van bewust. Op beide vlakken schuilt er dus nog potentieel om van dit ontwapenende participatieproject een scherper statement te maken, dat het verlies aan oprecht contact hekelt maar het tegelijk overwint.